

SMYSL ŽIVOTA A SVOBODA JEDINCE

Vědomí smyslu a svobody jedince dodává zdravou vnitřní sílu (vůli, touhu, snahu) a vzniká potřeba, kterou je možno uskutečňovat v tvořivých, zážitkových a postojoyých hodnotách. Podstata lidské existence spočívá v sebetranscendenci, což obnáší být oddaný určitému způsobu života. Tímto způsobem jedinec začíná chápat smysl svého bytí osobnostním i duchovním růstem.

Awareness of the sense and individual's liberty provides healthy inner strength (will, aspiration, effort) and the need arises that can be satisfied in creative, experiential and attitudinal values. The essence of human existence is inherent in self – transcendence, which means for the individual to lead specific life. This way the individual begins to comprehend the sense of his being by means of individual and spiritual growth.

Klíčová slova: *mysl života, svoboda, odpovědnost, vůle, hodnota*

Keywords: *meaning of life, liberty, responsibility, wills, moral value*

Smysl života

Otázka smyslu života provází člověka již od počátku lidstva. V minulých dobách však vyjadřování tohoto smyslu bylo vyjadřováno různými způsoby, někdy i válkami [1]. Do této otázky zasáhl bezesporu technický i vědecký pokrok. Vyskytuje se ovšem několik skupin, které nazírají na problematiku smyslu života různě v rozvoji jejich osobnostního i duchovního růstu [2]. Jedna skupina tvrdí, že život smysl má. Jinou skupinu tvoří lidé, kteří tvrdí, že život a dějiny nemají žádný smysl a spatřují ho jen jako slovní obrat bez určitého významu. Další skupina tvrdí, že život má smysl tehdy, když člověk tento smysl naplní. Jsou i lidé, kteří zastávají názor, že smysl života do dějin vkládá svět, tedy něco mimo jedince. Takový smysl může existenci člověka učinit jeho práce nebo věda [3]. Poslední skupina hledá svůj smysl mimo dějinný rámeček a mimo prostor i čas. Tito lidé jsou přesvědčení, že smysl života jim může poskytnout transcendence viděná v etablovaných náboženstvích nebo v nových náboženských hnutích [4]. U každého člověka nalezneme svobodu a možnost jeho rozhodování, okolí kolem něj je nepředvídatelné a formuje ho pozitivně či negativně. Jedinec je neopakovatelná bytost, která se vždy sama rozhoduje [5]. Rozhoduje o všem, čím on sám v nejbližším okamžiku bude. Každý člověk se má možnost v dané chvíli rozhodnout, kam se v životě vydá. Mohou se vyskytnout patologické jevy, které osobnostní a duchovní rozvoj jedince zcela znemožní [6].

Svoboda osobnostního a duchovního rozměru

Člověk je zahlcen množstvím informací a ohrožován zrychlujícím se životním tempem doby. Logickou reakcí na takovéto tlaky je hledání jistoty, smyslu, klidu a pohody [7]. Moderní člověk se mnohdy vzdaluje od společností uznaných, zavedených hodnot a hledá nové, jiné a lepší. Hledá si nový duchovní zážitek a rozměr, který mu vyhovuje a uspokojuje ho, ale který se pro něj může stát v důsledku nezkušenosti mnohdy u mladých jedinců i nepříjemnou zkušeností [8].

Hodnoty v životě jedince

Důležité v osobnostním a duchovním rozvoji jedince jsou pak hodnoty (tvůrčí, zážitkové, postojoyé), které platí obecně. Opravdový hodnotový duchovní zážitek, který jedince uspokojí, mohou poskytnout i nová náboženská hnutí, která leckdy lépe reagují na požadavky jedinců než dosavadní etablovaná náboženství [9]. V oblasti tvůrčích hodnot záleží na tom, jak člověk přetváří svět. Záleží na tom, jak člověk svou práci dělá. Hodnoty postojoyé se nedají předpokládat (např. náhlý odchod člena z rodinného prostředí), vychází z nenadálých životních situací. Lidský život se uskutečňuje nejenom v radosti, ale i v utrpení, které jedinec vnitřně přijme a adaptuje se na změnu [10]. Osud v životě jedince se nedá nikterak předpovídat má ovšem dimenze biologické, psychologické i sociologické. Franklova logoterapie uvádí především důležitost svobody jedince, jelikož zmíněné dimenze nemohou determinovat člověka a jeho chování (nemohou ho zbavit jeho svobodné vůle a rozhodování) [11]. Člověk i v negativním prostředí, které razantně omezuje svobodu rozhodování, je schopen utvářet svou existenci. Může se ještě jinak rozhodnout a nemusí podlehnout deformaci ani v tak negativním a ohrožujícím

prostředí [12]. Je potřeba se k jedinci stavit jako ke svobodné, svébytné a odpovědné bytosti formou otázek (pomocí tzv. sokratovského rozhovoru) [13]. Logoterapeut má respektovat a budovat úctu ke klientovi, nikoli cestou poučování, zákazů a příkazů. Hodnotový systém není měřitelný a mohou vzniknout etické situace, kdy mezi hodnotami musí jedinec volit. Měl by zvážit volby ztráty a zisku v jeho osobnostním i duchovním rozměru, proto by toto rozhodování mělo mít společného jmenovatele vzniklého problému [14]. Ať už se jedinec rozhodne jakkoliv, má volnost přijmout minulost fakticky nebo se z ní poučit.

Chápání potřeby smyslu života je blízké katolické víře o cíli jedince a jeho smyslu. Je možné hovořit i o pozitivním vlivu náboženské víry a důvěry na zdravotní stav člověka, na kvalitu života a na jeho smysl. Není ani divu, že mnozí odborníci chtějí vidět obhajobu Boha a zároveň víru v něco či někoho, k čemu jedinec smysluplně v životě směřuje [15]. Jedinec na vyskytnuté životní otázky, na důležitou otázku smyslu života odpovídá tím, že odpovídá na své každodenní bytí. Víra totiž nepochybně pomáhá najít smysl, kdy je člověk vystaven mnohým otázkám a pochybnostem. Neměl by se ptát, ale je naopak tážán. Odpovědí člověka je pak, přebírání zodpovědnosti, v níž je smysl lidské existence. Lidskému životu je možné dát smysl prací či zážitkem, ale i realizací hodnoty postoje, čili schopností trpět. Zármutek a lítost mají pro jedince svůj významný smysl, neboť pokud člověk trpí, zůstává duševně na živu. Pomoc lékaře spočívá pak i v tom, že pokud se nedá již dále nic dělat, přivádí svého pacienta ke smyslu, který spočívá v přijetí a snášení svého utrpení.

Literatura

- [1] Adorno, W. T. Problems of Moral Philosophy. Stanford, California: Stanford University Press, 2001. s. 7- 21.
- [2] Frankl, V. E. Was nicht in meinen Bucher steht. Lebenserinnerungen. Weinheim-Basel: Beltz, 2002. s. 56-104.
- [3] Frankl, V. E. Mensch sein heist Sinn finden. Hundert Worte von Viktor E. Frankl. Herausgegeben von Elisabeth Lukas. 2. Auf. Munchen-Zurich-Wien: Verlag Neue Stadt, 2005. s. 45-78.
- [4] Křivohlavý, J. Psychologie zdraví. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. s. 76-82.
- [5] Křivohlavý, J. Psychologie nemoci. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002. s. 8-46.
- [6] Matoušek, O., Kroftová, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003. s. 46-87.
- [7] Matoušek, O. a kol. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 6-79.
- [8] Matoušek, O., Kolářková, J., Kodymová, P. Sociální práce v praxi. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 89-102.
- [9] Matoušek, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. s. 75-132.
- [10] Matoušek, O. a kol. Základy sociální práce. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. s. 96-133.
- [11] Misauerová, A., Vojtíšek, Z. Dětství a sekta. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. s. 158.
- [12] Mojžíšová, A. Kapitoly sociální práce v praxi. 1. vyd. České Budějovice: ZSFJU, 2008. s. 56-78.
- [13] Tavel, P. Smysl života podle Viktora Emanuela Frankla. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. s. 23-52.
- [14] Vojtíšek, Z. Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět. 1. vyd. Praha: Beta Books, 2007. s. 44-73.
- [15] Vojtíšek, Z. Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí. 1. vyd. Brno: L. Marek, 2009. s. 96-179.